

RZECZNIK
PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dn. 8 maja 1992 r.

RP0/97651/92/IV

Pan

Tomasz GRUSZECKI

Minister Przekształceń Własnościowych

W a r s z a w a

W okresie pierwszej kadencji jak również obecnej wpływały i wpływają do Rzecznika Praw Obywatelskich pisma związane pośrednio z problematyką ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej raki ... /Dz.U. Nr 9, poz. 87/.

W pismach tych byli dzierżawcy nieruchomości ziemskich należących do związków wyznaniowych, które zostały przejęte przez Państwo na podstawie wyżej wymienionej ustawy, względnie ich następcy prawni wystąpili do Rzecznika o podjęcie działań zmierzających do uzyskania przez nich odszkodowania za przejęty wraz z nieruchomościami rolnymi inwentarz żywy i martwy stanowiący ich własność.

Ustosunkowując się do tych pism Rzecznik I kadencji w sprawozdaniu za okres 1.XII.1990 r. - 19.XI.1991 r. wyjaśnił, że nie mógł niestety wskazać na realną możliwość uzyskania przez poszkodowanych stosownego odszkodowania. W wypadku przejęcia nieruchomości rolnych w trybie ustawy o dobrach martwej ręki dzierżawcy gruntów, którym zresztą ustawa zapewniła ich prawa, mieli możliwość dochodzenia swych praw na drodze sądowej, bądź to występując z powództwem windykacyjnym, bądź też z powództwem o odszkodowanie.

Należało to uczynić przed wejściem w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o umorzeniu niektórych długów i ciężarów /Dz.U. Nr 17, poz. 72/. Przepis art. 2 ust. 1 tej ustawy uznał bowiem za wygasłe wszelkie roszczenia z tytułu przejęcia przez państwo inwentarza, zapasów, zasiewów, upraw i nakładów na nieruchomościach, które przeszły na własność państwa na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o dobrach martwej ręki.

Powyższe stanowisko znajduje oparcie w reprezentowanej przez Rzecznika I kadencji, a także przeze mnie zasadzie, że Rzecznik Praw Obywatelskich jest związany obowiązującymi ustawami, bez względu na ocenę danego aktu normatywnego i jedynie organ ustawodawczy może określony stan prawny zmienić. Natomiast Rzecznik podejmował i podejmuje działania na rzecz zmiany stosunków własnościowych, nawet ukształtowanych przed laty, gdy do tego ukształtowania doszło w wyniku nieprawidłowej, masowo stosowanej wykładni przepisu prawa o charakterze ekscesywnym, obecnie skorygowanej.

W rozważanej sprawie nie odniosłoby skutków zaskarżenie art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o umorzeniu niektórych długów i ciężarów do Trybunału Konstytucyjnego, a to z uwagi na kilkudziesięcioletni upływ czasu od promulgacji ustawy /art. 24 ustawy z 29.IV.1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym - jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 109, poz.470/.

Dodać należy, że skierowany do Sejmu poprzedniej kadencji projekt ustawy o reprivatyzacji, mówiąc o przyznaniu osobie uprawnionej rekompensaty za przejęte swego czasu na rzecz Państwa mienie, miał na względzie w zasadzie nieruchomości.

Jak wynika z nowego projektu ustawy reprivatyzacją pod określonymi warunkami byłyby objęte również ruchomości.

W związku z tym nasuwa się postulat, który pozwalam sobie kierować do Pana Ministra, aby rozważyć możliwość objęcia przy-

szła ustawą o reprivatyzacji również mienia dzierżawców gospodarstw proboszczowskich, którego mimo starań z ich strony nie mogli swego czasu odzyskać w związku z przejęciem nieruchomości ziemskich na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o dobrach martwej ręki.

Wydaje się to szczególnie istotne w odniesieniu do sytuacji, kiedy dzierżawcy lub ich następcy prawni w okresie do dnia 5 kwietnia 1958 r., a więc do dnia wejścia w życie ustawy o umorzeniu długów i ciężarów wystąpili do sądu o wydanie rzeczy lub o odszkodowanie, jednakże wobec wejścia w międzyczasie wspomnianej ustawy toczące się postępowanie sądowe podległo umorzeniu, a nie wykonane tytuły egzekucyjne zasądzające roszczenie pozbawione zostały skutków prawnych /art. 2 ust. 2 ustawy/.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ prof. dr Tadeusz Zieliński